

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
PEDRA CRUZ VILLALÓNA
přednesené dne 20. října 2011¹

1. Rámcové rozhodnutí 2001/220/SVV o postavení obětí v trestním řízení² (dále jen „rámcové rozhodnutí“) nadále vyvolává výkladové pochybnosti při používání jeho ustanovení na zvláště ohrožené oběti, konkrétně na nezletilé oběti. Po rozsudku Soudního dvora ve věci Pupino³ se soud, který tehdy položil předběžnou otázku, znovu dotazuje na dosah článků 2, 3 a 8 rámcového rozhodnutí a na jejich vztah k institutu „důkazu výsledkem svědka mimo hlavní líčení“ v italském trestním procesu, který v případě nezletilé oběti umožňuje předběžně provést důkaz během fáze předběžného vyšetřování.

italský, tím, že státnímu zástupci a obviněnému přiznává výlučné oprávnění navrhnout provedení důkazu výsledkem svědka mimo hlavní líčení, je slučitelný s rámcovým rozhodnutím, jelikož státní zástupce není povinen navrhnout tento důkaz, když jej o to žádá nezletilá oběť. Prostřednictvím druhé otázky si předkládající soud přeje zjistit, zda rámcové rozhodnutí zaručuje nezletilé oběti právo na opravný prostředek proti odůvodněným rozhodnutím státního zástupce, jimiž státní zástupce brání provedení důkazu výsledkem svědka mimo hlavní líčení poté, co byl o tento důkaz požádán nezletilou obětí.

I – Právní rámec

2. Konkrétně Giudice per le indagini preliminari ve Florencii (dále jen „G. I. P.“) pokládá Soudnímu dvoru dvě otázky ohledně souladu právní úpravy upravující zmíněný důkaz výsledkem svědka mimo hlavní líčení s rámcovým rozhodnutím. Prostřednictvím první otázky se snaží zjistit, zda režim, jako je ten

A – Unijní právo

¹ — Původní jazyk: španělština.

² — Rámcové rozhodnutí Rady ze dne 15. března 2001 (Úř. věst. L 82, s. 1; Zvl. vyd. 19/04, s. 72).

³ — Rozsudek ze dne 16. června 2005, Pupino (C-105/03, Sb. rozh. s. I-5285).

3. Rámcové rozhodnutí o postavení obětí v trestním řízení vytváří režim ochrany zaměřený na sblížení vnitrostátních ustanovení, která upravují tato řízení. Za tím účelem je

v čl. 1 písm. a) pojem „oběti“ definován následujícím způsobem:

„a) ‚obětí‘ [se rozumí] fyzická osoba, která utrpěla škodu včetně fyzického či psychického poškození, citovou újmu či hmotnou ztrátu přímo způsobenou jednáním či opomenutím, jež porušuje trestněprávní předpisy členského státu;“

4. Článek 2 pod nadpisem „Respektování a uznání“ zdůrazňuje potřebu zajistit, aby se zvláště ohroženými oběťmi bylo zacházeno zvláštním způsobem, a stanoví:

„1. Každý členský stát zaručí obětem ve svém trestněprávním systému skutečnou a přiměřenou úlohu. Bude nadále usilovat o to, aby obětem v průběhu řízení zaručil zacházení náležitě respektující jejich osobní důstojnost, a uznává práva a oprávněné zájmy obětí, zejména v rámci trestního řízení.

2. Každý členský stát zajistí, aby s oběťmi, jež jsou zvláště ohrožené, bylo zacházeno zvláštním způsobem, který co nejlépe odpovídá jejich situaci.“

5. Právo oběti být vyslechnuta je jedním z hlavních rysů, které charakterizují postavení stanovené v rámcovém rozhodnutí, které rovněž zaručuje zacházení, jež je přiměřené a v souladu s cíli řízení, které se vyhýbá nákladným postupům. Za tím účelem článek 3 stanoví:

„Článek 3 Výslechy a dokazování

Každý členský stát zaručí, aby oběti mohly být v průběhu řízení vyslechnuty a mohly poskytovat důkazy.

Každý členský stát přijme vhodná opatření, aby jeho orgány vyslyšely oběti pouze v míře nezbytné pro účely trestního řízení.“

6. Konečně článek 8 stanoví různá práva na ochranu obětí, včetně práva ohrožených obětí svědčit za podmínek, jež jsou v souladu s jejich důstojností a zvláštním postavením:

„Článek 8 Právo na ochranu

1. Každý členský stát zajistí přiměřenou úroveň ochrany obětem a případně jejich rodinám nebo osobám se stejným postavením jako rodinní příslušníci, zejména pokud jde o jejich bezpečí a ochranu jejich soukromí,

domnívají-li se příslušné orgány, že existuje vážné nebezpečí odplaty, nebo pokud existují zjevné důkazy o vážném úmyslu narušit jejich soukromí.

B – Vnitrostátní právo

2. Za tímto účelem, a aniž je dotčen odstavec 4, zaručí každý členský stát, aby v případě potřeby mohla být v rámci soudního řízení přijata vhodná opatření na ochranu soukromí a vyobrazení oběti, její rodiny nebo osob se stejným postavením jako rodinní příslušníci.

3. Každý členský stát dále zajistí, aby se mezi kontaktům mezi obětí a pachatelem v budově soudu, ledaže to trestní řízení vyžaduje. Každý členský stát za tímto účelem stanoví ve vhodných případech postupné vytváření oddělených čekáren pro oběti v soudních budovách.

4. Je-li nezbytné chránit oběti, zejména ty nejohroženější, před následky jejich výpovědi při veřejném soudním jednání, zajistí každý členský stát, aby mohly na základě soudního rozhodnutí svědčit za podmínek umožňujících dosažení tohoto cíle, a to všemi vhodnými prostředky slučitelnými s jeho základními právními zásadami.“

7. Článek 111 italské ústavy odkazuje na záruky trestního řízení a mimo jiné zdůrazňuje význam zásady kontradiktornosti a uvádí výjimky z této zásady v důkazním řízení:

„Článek 111 Soudní moc je vykonávána prostřednictvím spravedlivého řízení upraveného zákonem.

V každém řízení probíhá spor mezi účastníky za rovných podmínek a řízení probíhá před nestranným soudem. Zákon zaručuje přiměřenou délku řízení.

[...]

Trestní řízení je ovládáno zásadou kontradiktornosti při získávání důkazů. Vina obžalovaného nemůže být prokázána na základě výpovědi osoby, která se z vlastní vůle vyhýbala výsledku prováděnému obviněným nebo jeho obhájcem.

Zákon upravuje případy, v nichž nejsou důkazy získávány v kontradiktorním řízení, protože to navrhl obviněný anebo proto, že je prokázáno, že takový postup není možný z objektivních důvodů nebo v důsledku prokázaného protiprávního jednání.

[...]“

8. Článek 112 italské ústavy odkazuje na úlohu státního zástupce v trestním řízení a uvádí, že „jeho úkolem je vykonávat trestní obžalobu“.

„1. Oběť může požádat státního zástupce, aby navrhl provedení důkazu výsledkem svědka mimo hlavní líčení.

9. Článek 392 odst. 1 bis Codice di procedura penale italiana (italského trestního řádu; dále jen „TR“) ⁴ stanoví možnost provedení výsledku svědka mimo hlavní líčení, jehož účelem je zajistit nebo předběžně provést důkazy během fáze předběžného vyšetřování:

2. O zamítnutí žádosti rozhodne státní zástupce odůvodněným usnesením, které doručí oběti.“

11. Provedení důkazu výsledkem svědka mimo hlavní líčení je podrobněji upraveno v čl. 398 odst. 5 bis TR, který zní:

„V řízeních týkajících se deliktů uvedených v článcích 572, 609 bis, 609 ter, 609 quater, 609 quinquies, 609 octies, 612 bis, 600, 600 bis a 600 ter, a deliktů souvisejících s pornografickým materiálem, uvedených v článcích 600 quater bis, 600 quinquies, 601 a 602 trestního zákona, může státní zástupce, ať [z vlastní iniciativy] nebo na žádost oběti, nebo obviněný navrhnout, aby byl důkaz výsledkem nezletilé osoby nebo zletilé oběti proveden mimo hlavní líčení, i když se nejedná o žádný z případů stanovených v odstavci 1.“

10. Právo oběti žádat o provedení důkazu výsledkem svědka mimo hlavní líčení je stanoveno v článku 394 následujícím způsobem:

„Jsou-li v případech vyšetřování deliktů stanovených v článcích 600, 600 bis, 600 ter a deliktů souvisejících s pornografickým materiálem, stanovených v článcích 600 quater odst. 1, 600 quinquies, 601, 602, 609 bis, 609 ter, 609 quater, 609 octies a 612 bis trestního zákona, mezi osobami, které jsou předmětem provádění důkazů, nezletilí, soudce [...] stanoví usnesením místo, okamžik a zvláštní podmínky provedení důkazu výsledkem svědka mimo hlavní líčení, pokud to situace nezletilého činí vhodným a nezbytným. Za tímto účelem se výslech může konat na jiném místě než na soudě, v případných zvláštních pomocných zařízeních, nebo nejsou-li taková, v místě bydliště nezletilého. Výpovědi musí být plně dokumentovány prostředky zvukového a audiovizuálního záznamu. V případě nedostupnosti nahrávacích zařízení nebo technického personálu použije soudce formu znaleckého posudku nebo technického poradce. Mimoto je výslech

4 — Znění odpovídá změnám provedeným zákonem ze dne 6. února 2006 (G. U. č. 38 ze dne 15. února 2006), kterým se zavádějí opatření v oblasti boje proti sexuálnímu zneužívání nezletilých a dětské pornografii na internetu, a nařízením s mocí zákona č. 11 ze dne 23. února 2009.

zaznamenán do souhrnného protokolu. Přepis zvukových záznamů se provádí pouze na žádost stran.“

14. Dne 27. května 2008 vznesla obhájkyň oběti formálně odpor proti návrhu státního zástupce na odložení věci. G. I. P. následně vyslechl účastníky a oběť, která trvala na tom, aby byl proveden její výslech mimo hlavní líčení. Přes nový návrh státního zástupce na odložení věci G. I. P. tento návrh zamítl a dále nařídil provedení výslechu mimo hlavní líčení, k němuž došlo dne 9. listopadu 2009.

II – Skutkové okolnosti

12. Pan X a paní Y, rodiče nezletilé Z, ukončili společné soužití v červnu roku 2007. Od té doby vyvstal mezi oběma spor, v němž jsou podávána vzájemná trestní oznámení. V jednom z nich paní Y oznámila úřadům své podezření, že se pan X dopustil jednání se sexuálním podtextem vůči společné dceři, v tom okamžiku nezletilé, k němuž mělo údajně dojít v měsíci červnu 2007. Závažnost obvinění odůvodňovala zahájení fáze předběžného vyšetřování trestního řízení před Giudice delle indagini preliminari.

15. Obhajoba pana X podala kasační opravný prostředek ke Corte di cassazione proti rozhodnutí G. I. P., kterým bylo nařízeno provedení výslechu mimo hlavní líčení, již bylo rozhodnutím vydaným dne 27. května 2010 vyhověno. Zrušeno bylo napadené rozhodnutí i veškeré úkony směřující k provedení výslechu mimo hlavní líčení.

13. Jak je uvedeno v předkládacím usnesení a ve vnitrostátním spise předloženém Soudnímu dvoru, státní zástupce předložil G. I. P. dne 8. května 2008 návrh na odložení věci s tím, že trestní oznámení je nepodložené⁵.

16. Dne 14. července 2010 státní zástupce znovu navrhl odložení věci, přičemž odkázal na argumenty obsažené ve svém prvním návrhu a na později zjištěné skutečnosti, které podle jeho názoru nezměnily nic na jeho původním hodnocení skutkových okolností. Obhájkyň oběti vznesla proti návrhu státního zástupce odpor a konalo se nové jednání, po němž G. I. P. rozhodl o podání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce.

5 — Podle názoru státního zástupce se k důkazní nouzi připojuje také krajně konfliktní vztah mezi rodiči nezletilé od doby jejich vzájemného rozchodu, konkrétně od doby, kdy paní Y zjistila, že mezi panem X a jinou ženou existuje stále citové pouto.

III – Předběžná otázka a řízení před Soudním dvorem

17. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce byla zapsána do rejstříku kanceláře Soudního dvora dne 25. října 2010. Z podrobného vysvětlení vyplývá dost jasně, že předkládající soud, aniž je výslovně formuloval, pokládá dvě otázky, jejichž znění může být formulováno následujícím způsobem:

„1) Je třeba články 2, 3 a 8 rámcového rozhodnutí 2001/220/SVV ze dne 15. března 2001 o postavení obětí v trestním řízení vykládat v tom smyslu, že brání takové vnitrostátní právní úpravě, jako je čl. 392 odst. 1 bis italského codice di procedura penale [trestního řádu], jelikož neukládá státnímu zástupci povinnost navrhnout výsledek a přijetí výpovědi nezletilé oběti (poškozené osoby) prostřednictvím provedení důkazu výsledkem svědka mimo hlavní líčení před veřejným jednáním, ačkoli o to oběť výslovně požádala?

2) Je třeba články 2, 3 a 8 rámcového rozhodnutí 2001/220/SVV vykládat v tom smyslu, že takové brání vnitrostátní právní úpravě, jako je článek 394 codice di procedura penale, která nestanoví možnost nezletilé oběti podat opravný prostředek

k soudu proti rozhodnutí, kterým státní zástupce zamítl její žádost, aby byla vyslechnuta mimo hlavní líčení?“

18. Písemná vyjádření předložila obhajoba pana X, obhájkyne oběti v původním řízení, vlády Spolkové republiky Německo, Italské republiky, Irské republiky a Nizozemska, jakož i Komise. Žádný z účastníků nepožadoval, aby bylo nařízeno jednání.

IV – Úvodní poznámky

19. Otázky vznesené předkládajícím soudem vyžadují určité předchozí objasnění týkající se italského trestního procesu. Otázka, která je Soudnímu dvoru kladena, se týká institutu zvaného „důkaz výsledkem svědka mimo hlavní líčení“, tedy úkonu, který může být proveden během fáze předběžného vyšetřování a před zahájením hlavního líčení. Jak známo, Soudní dvůr se problémy, které v konfrontaci s unijním právem vyvolává italský institut důkazu výsledkem svědka mimo hlavní líčení, nezabývá poprvé, avšak nynější otázka nabývá nového rozměru, neboť se týká role státního zástupce a soudní kontroly, jíž je podřízen v důsledku jeho vázanosti zákonem.

20. Přes změny provedené italskou ústavou v úpravě trestního řízení uskutečnil zákonodárce celkovou reformu v této oblasti až v roce 1988, kdy vstoupil v platnost TŘ, tedy předpis, jehož hlavním přínosem bylo zavedení trestního řízení založeného na zásadě obžalovací. Do té doby byl italský trestní proces založen na zásadě vyšetřovací a byl zachycen zejména v „Roccově zákoníku“ z roku 1930⁶.

21. Trestní řád z roku 1988 zavedl systém trestního řízení založený na jasném oddělení fáze předběžného vyšetřování a fáze hlavního líčení, v němž vyšetřovací úkony, prováděné při předběžném vyšetřování, přísluší provádět policii a státnímu zástupci⁷. Během fáze předběžného vyšetřování jsou zjišťovány skutečnosti a shromažďovány důkazy nezbytné na podporu obžaloby a obhajoby, které se zakládají do spisu. Po zahájení hlavního líčení účastníci navrhnou soudu zohlednění skutkových okolností, které podporují jejich příslušné postoje, za předpokladu, že byly zjištěny pomocí úkonů provedených během předběžného vyšetřování⁸. Soud, který ve věci rozhoduje, v zásadě nemá přístup k celému spisu, nýbrž pouze ke skutečnostem vybraným účastníky a připuštěným jako důkazy během hlavního líčení.

22. Přísnost tohoto systému vyplývá z obžalovacího modelu, z něhož italské trestní řízení vychází a který sleduje kontradiktornost a rovnost zbraní obžaloby a obhajoby. Ze sporu má vyplynout materiální pravda, která má umožnit soudu kvalifikovat určité jednání a vyřešit věc. Jedná se v konečném důsledku o zajištění takového vyústění, které přísně odpovídá skutkovým okolnostem a které současně zaručuje práva obžalovaného⁹.

23. Italský trestní proces však neodpovídá vlastnostem čistého obžalovacího modelu. Nedlouho po vstupu TŘ v platnost Corte costituzionale vynutil a obecné soudy zachovaly praktické postupy bližší dřívějšímu vyšetřovacímu modelu. Rozdíly v pohledech mezi zákonodárcem a soudy vyústily ve změnu článku 111 italské ústavy, jejíž znění mimo jiné zakotvuje základní zásady obžalovacího procesu a současně přiznává zákonodárci

6 — K historickému vývoji úpravy trestního řízení v Itálii viz Cordero, F., *Procedura Penale*, 8. vyd., vyd. Giuffrè, Milán, 2006, s. XX.

7 — Článek 326 TŘ.

8 — Článek 493 TŘ.

9 — Viz obecně Giostra, G., „Contraddittorio“, v *Enciclopedia Giuridica Treccani*, 2001, sv. II, s. 1 a násl.; Ubertis, G., „La ricerca della verità giudiziale“, v Ubertis, G. (ed.), *La conoscenza del fatto nel processo penale*, vyd. Giuffrè, Milán, 1992, s. 2 a násl.; Ferrua, P., „La regola d'oro del processo accusatorio“, v Kistoris, R. (ed.), *Il giusto processo tra contraddittorio e diritto al silenzio*, vyd. Giappichelli, Turín, 2002, s. 11 a násl.; a Illuminati, G., „Giudizio“, v Conso, G. a Grevi, V. (eds.), *Compendio di procedura penale*, vyd. Cedam, Padova, 2003, s. 644 a násl.

určitý prostor pro uvážení¹⁰. Tato diskrece umožnila procesní model, který posouvá italský trestní proces ke smíšenému modelu s patrným obžalovacím charakterem, ale také vykazujícím určité rysy vlastní vyšetřovacímu modelu¹¹.

24. Dva z aspektů, které představují výjimky z obžalovacího charakteru, jsou zvláště důležité pro rozhodnutí o projednávání předběžné otázky, neboť se dotýkají úlohy státního zástupce a provádění důkazů v době před zahájením hlavního líčení.

25. Během fáze předběžného vyšetřování je úloha soudce pověřeného předběžným vyšetřováním (G. I. P.) více reaktivní než aktivní, neboť jeho funkce se omezuje na zajištění správného průběhu řízení a práv obviněného a oběti¹². G. I. P. neřídí jednotlivé vyšetřovací úkony ani do nich nezasahuje, neboť důkazy jsou v řízení formálně prováděny pouze během hlavního líčení. Tato pasivní úloha

G. I. P. dělá ze státního zástupce hlavního hybatele řízení během fáze předběžného vyšetřování a také výlučně státnímu zástupci přísluší řídit vyšetřování¹³ a vykonávat trestní obžalobu¹⁴. Do toho jako výjimku z čistě obžalovacího modelu čl. 409 odst. 5 TŘ stanoví, že G. I. P. může státnímu zástupci uložit, aby „podal obžalobu“, čímž se ve jménu zásady legality ustupuje od jeho pasivní úlohy¹⁵.

26. Během předběžného vyšetřování se také vyšetřují skutkové okolnosti, které později budou představovat důkazy, avšak za jejich uplatnění v řízení výlučně odpovídá policie, státní zastupitelství a obžalovaný. Z tohoto pravidla se uplatní výjimka, když jsou splněny okolnosti uvedené v článku 392 TŘ, který umožňuje G. I. P. využít důkaz výsledkem svědka mimo hlavní líčení. Právě touto cestou se připouští předběžné pořízení nebo provedení důkazu během fáze předběžného vyšetřování za účelem jeho pozdějšího hodnocení během hlavního líčení. Odůvodnění tohoto ustanovení je jasné: pokud existuje určité nebezpečí, že nebude možné provést důkaz ve fázi hlavního líčení, nebo pokud bude nezbytné sladit hledání materiální pravdy s jinými hodnotami zvláštní důležitosti, je

13 — Článek 327 TŘ.

14 — Článek 50 TŘ.

15 — „[...] il giudice, quando non accoglie la richiesta di archiviazione, dispone con ordinanza che, entro dieci giorni, il pubblico ministero formuli l'imputazione. Entro due giorni dalla formulazione dell'imputazione, il giudice fissa con decreto l'udienza preliminare“ (kurzíva doplněna autorem tohoto stanoviska). Italská nauka je rozdělena při hodnocení této pravomoci soudu, která je pro jedny logickým důsledkem vázanosti státního zástupce zákonem, kterou výslovně stanoví článek 112 ústavy, zatímco pro jiné představuje pochybnou nerovnováhu na úkor obžalovací zásady. Viz rozdíl v postojích uvedených v dílech Zagrebelsky, V., „Le soluzioni peggiori del male (a proposito del pubblico ministero)“, *Cassazione Penale*, 1991, s. 313, a Ferraioli, L., *Il ruolo di garante del giudice per le indagini preliminari*, vyd. Cedam, Padova, 2006, s. 105 až 106.

10 — K reformě a k předcházejícím okolnostem viz Pizzi, W. T. a Montagna, M., „The Battle to Establish an Adversarial Trial System in Italy“, *Michigan Journal of International Law*, 2004, a Panzavolta, M., „Reforms and Counter-Reforms in the Italian Struggle for an Accusatorial Criminal Law System“, *North Carolina Journal of International and Commercial Regulation*, 2005.

11 — K tomu viz Busetto, L., *Il contraddittorio inquinato*, vyd. Cedam, 2009, Padova, 2009, s. 8 a násl.

12 — Článek 328 TŘ.

třeba připustit výjimku z obžalovací zásady a předsunout do fáze předběžného vyšetřování úkon, který v zásadě odpovídá fázi hlavního líčení¹⁶.

státního zastupitelství, přijaté při výkonu jeho diskreční pravomoci, musí být nicméně vždy odůvodněno¹⁸, přestože v případě, že je zamítavé, oběť nemůže proti němu podat opravný prostředek k žádnému orgánu.

27. V případě odstavce 1 bis uvedeného ustanovení se připouští zajištění důkazu, jestliže je oběť jednoho z deliktů, které jsou tam vyjmenovány, nezletilá. Toto opatření směřuje na jedné straně k vyloučení toho, aby doba uplynulá mezi skutkovými okolnostmi a hlavním líčením zkreslila svědeckou výpověď oběti, a na druhé straně umožňuje provedení výpovědi způsobem, který je v souladu se zvláště ohroženým postavením nezletilého.

29. Právě toto je východiskem obou otázek položených G. I. P. v tomto řízení, jejichž analýze se budu dále věnovat.

V – První předběžná otázka

28. G. I. P. může provedení důkazu výsledkem svědka mimo hlavní líčení povolit výlučně na návrh státního zástupce nebo obviněného¹⁷. Nezletilým obětem TŘ přiznává právo obrátit se na státního zástupce se žádostí, aby navrhl G. I. P. provedení důkazu mimo hlavní líčení. Rozhodnutí o žádosti o provedení důkazu výsledkem svědka mimo hlavní líčení ze strany

30. První předběžnou otázkou se G. I. P. dotazuje na slučitelnost ustanovení, jako je čl. 392 odst. 1 bis TŘ, s články 2, 3 a 8 rámcového rozhodnutí. Konkrétně má podle názoru předkládajícího soudu režim, který neukládá státnímu zástupci formálně navrhnout provedení důkazu výsledkem svědka mimo hlavní líčení poté, co byl v tomto smyslu požádán nezletilou obětí, vyvolávat pochybnosti ve světle uvedených ustanovení unijního práva.

31. Pan X a státy, které předložily vyjádření v tomto řízení, se svorně domnívají, že mezi italským právním řádem a uvedeným

16 — K režimu, odůvodnění a cíli italského institutu důkazu výsledkem svědka mimo hlavní líčení viz obecně Esposito, G., *Contributo allo studio dell'incidente probatorio*, vyd. Novene, Neapol, 1989; Di Geronimo, P., *L'incidente probatorio*, vyd. Cedam, 2000; Morselli, *L'incidente probatorio*, vyd. Utet, Turin, 2000; Renon, P., *L'incidente probatorio nel processo penale, tra riforme ordinarie e riforme costituzionali*, vyd. Cedam, Padova, 2000; Di Martino, C., a Procaccianti, T., *La prova testimoniale...*, op. cit., s. 167 až 174, a Di Martino, C., a Procaccianti, T., *La prova testimoniale nel processo penale*, 2. vyd., vyd. Cedam, 2010, s. 163 a násl.

17 — Článek 394 TŘ.

18 — Tamtéž.

rámcovým rozhodnutím nepanuje žádný nesoulad. Všichni shodně uvádějí, že výše zmíněné články 2, 3 a 8 bezpochyby po členských státech vyžadují přijetí opatření na ochranu ohrožených obětí, když jsou vyzvány k vypořádání v trestním řízení, avšak nestanoví konkrétní způsoby, které mají být použity.

tohoto řízení ve světle výše uvedeného právního rámce.

32. Komise zastává smíšený postoj; v zásadě sdílí výše uvedený názor s výhradou situace, kdy si je G. I. P. jist, že proběhne hlavní líčení, přičemž v tomto případě by provedení důkazu výsledkem svědka mimo hlavní líčení mělo být tím či oním způsobem povinné v důsledku rámcového rozhodnutí. Pouze obhájkyně oběti v původním řízení obhajovala proti-právnost italské právní úpravy.

34. Je potřebné v tomto okamžiku zdůraznit, že pochybnosti vznesené předkládajícím soudem se vztahují výlučně k fázi předběžného vyšetřování trestního řízení. Proto stojí mimo položené otázky jakékoli úvahy ohledně zacházení, na které mají oběti, a zejména nezletilé oběti, právo v jiné fázi trestního řízení.

A – Rámcové rozhodnutí 2001/220 a zvláště ohrožené oběti

33. K odpovědi na tuto otázku přistoupím ve třech po sobě jdoucích krocích: v první řadě se zaměřím na zvláštní postavení, které je v souladu s rámcovým rozhodnutím přiznáváno nezletilé oběti jako oběti, jež je zvláště ohrožená, a na účinky, které to vyvolává. Poté, co bude potvrzeno, že tento předpoklad je v projednávaném případě splněn, bude vyloučen možný dosah rámcového rozhodnutí na důkazy výsledkem svědka mimo hlavní líčení v přípravných fázích trestních řízení týkajících se nezletilých obětí. Nakonec přezkoumám zvláštní režim důkazu výsledkem svědka mimo hlavní líčení, a zejména pravomoci přiznané státnímu zástupci během

35. Ačkoli rámcové rozhodnutí stanoví obecný režim použitelný na všechny oběti v trestním řízení, čl. 2 odst. 1 obsahuje zvláštní zmínku o „obětech, jež jsou zvláště ohrožené“, jimž členské státy zajistí, aby s nimi „bylo zacházeno zvláštním způsobem, který co nejlépe odpovídá jejich situaci“. Toto ustanovení, jež se ze systematického hlediska nachází na začátku uvedeného rámcového rozhodnutí, představuje ústřední myšlenku, která prostupuje veškerá jeho ustanovení. Členské státy jsou tedy povinny zavést rozdíly v zacházení ve prospěch zvláště ohrožených obětí a vyhnout se přitom jakémukoli opatření, které zavádí svévolné srovnání, jež nebere v úvahu zvláštní situaci, které jsou tyto oběti

vystaveny. Z hlediska účinků tohoto ustanovení je třeba potvrdit, že rámcové rozhodnutí zavádí vyšší standard ochrany, když se vnitrostátní akt dotýká zvláště ohrožené oběti¹⁹.

36. Jak známo, unijní právo nedefinuje pojem „oběť, jež je zvláště ohrožená“. Jedná se o vědomé rozhodnutí evropského zákonodárce, které usiluje o přiznání flexibility při provádění rámcového rozhodnutí²⁰. Nicméně u nezletilých obětí neexistují pochybnosti ohledně jejich kvalifikace jako „obětí, jež jsou zvláště ohrožené“, a to také potvrdil Soudní dvůr v rozsudku ve věci Pupino²¹, který přebírá podrobné argumenty generální advokátky Kokott vyložené ve stanovisku předneseném v uvedené věci²². Jak Soudní dvůr potvrdil v uvedeném rozsudku, „že oběť trestného činu je nezletilá, postačuje obecně ke kvalifikaci takovéto oběti jako zvláště ohrožené ve smyslu rámcového rozhodnutí“²³.

37. V projednávané věci tudíž musíme provést výklad ustanovení rámcového rozhodnutí s ohledem na vysoký stupeň ochrany, který zasluhuje zvláště ohrožená oběť, což je právě podmínka, kterou viditelně splňuje oběť v původním řízení, údajně sexuálně napadená svým rodičem ve věku pěti let. Tuto zvláštnost bude třeba zohledňovat při úvahách obsažených v tomto stanovisku, neboť představuje jeden z řady faktorů, které bude třeba vzít v úvahu při poskytnutí konečné odpovědi.

B – Články 2, 3 a 8 rámcového rozhodnutí 2001/220 a opatření k zajištění důkazu ve fázi předběžného vyšetřování trestního řízení

38. V tomto okamžiku, před tím, než se budeme zabývat konkrétními aspekty italského institutu důkazu výslechem svědka mimo hlavní líčení, je třeba objasnit způsoby, jimiž rámcové rozhodnutí dopadá na vnitrostátní opatření k zajištění a k předběžnému provedení důkazu během fáze předběžného vyšetřování trestního řízení. Jak uvidíme, uvedený předpis stanoví obecnou povinnost, aby státy zohlednily zvláštní okolnosti týkající se ohrožených obětí, pokud je nezbytné je předvolat k svědecké výpovědi při veřejném soudním jednání. Unijní právní rámec, včetně primárního práva a judikatury Soudního dvora,

19 — Viz podrobná analýza autora Fayolle, L., *Naissance et influence de la notion d'exploitation sexuelle enfantine. Étude des incriminations et sanctions pertinentes et de la participation de l'enfant victime au cours de la phase préparatoire en droit comparé, en droit international, en droit du Conseil de l'Europe et en droit de l'Union Européenne*, disertační práce, EUI, Florencie, 2008, s. 347 a násl.

20 — Důkazem toho je, že návrh rámcového rozhodnutí předložený Portugalskou republikou, jehož znění je základem současného předpisu, právě upřesňoval v čl. 2 odst. 2 některá kritéria pro identifikaci ohrožených obětí, mezi nimiž se nacházel věk [návrh Portugalské republiky k přijetí rámcového rozhodnutí o postavení obětí v trestním řízení (Úř. věst. 2000, C 243, s. 4 a násl.)].

21 — Rozsudek uvedený výše.

22 — Stanovisko přednesené dne 11. listopadu 2004, body 53 až 58.

23 — Výše uvedený rozsudek Pupino, bod 53.

potvrzuje, že se jedná o povinnost zajistit taková opatření a současně je členským státům přiznán široký prostor pro uvážení při přijímání právní úpravy.

při veřejného soudním jednání je tedy rámcové rozhodnutí důraznější a přechází k vyjádření způsobem bližším způsobu stanovení *práva oběti*. Je však nutné zdůraznit, že tak činí opět s ponecháním širokého prostoru pro uvážení ve prospěch každého členského státu (odkazuje na „vhodné prostředky“) a při stanovení pojistky: „jeho základní právní zásady“.

39. Článek 3 odst. 2 rámcového rozhodnutí po členských státech požaduje, aby přijaly „vhodná [nezbytná] opatření“ za tím účelem, aby orgány vyslyšely oběti pouze v míře nezbytné pro účely trestního řízení. Ve světle opakovaného použití výrazu „nezbytný“ je zřejmé, že uvedený článek 3 představuje vyjádření pokynu postupovat v souladu se zásadou proporcionality, jehož adresátem jsou členské státy, odpovědné za přijetí vhodných a nezbytných opatření odvozených z procesu vyvažování různých dotčených zájmů. Ustanovení také nijak nezmiňuje různé fáze trestního řízení a omezuje se na formulaci obecného pravidla, které se vztahuje na řízení jako celek.

40. Článek 8 rámcového rozhodnutí působí jako *lex specialis* vůči uvedenému článku 3. Stanovením standardu ochrany oběti z hlediska jejího bezpečí a soukromí odstavec 4 podrobně vymezuje povinnost států zajistit nejohroženějším obětím ochranu před „následky jejich výpovědi při veřejném soudním jednání“. S cílem zabezpečit tuto ochranu přiznává dané ustanovení právo „svědčit za podmínek umožňujících dosažení [této ochrany], a to všemi vhodnými prostředky slučitelnými s jeho základními právními zásadami“. Pro případ přítomnosti oběti v postavení svědka

41. Soudní dvůr měl jedinou, avšak významnou příležitost vyložit dosah článků 3 a 8 rámcového rozhodnutí v situacích, které se týkají nezletilých obětí, a sice při vydání slavného rozsudku Pupino²⁴. V bodě 56 tohoto rozsudku se Soudní dvůr vyslovil k povinnosti členských států vyplývající z uvedených ustanovení, když rozhodl, že „uskutečňování cílů sledovaných výše uvedenými ustanoveními rámcového rozhodnutí *vyžaduje*, aby měl vnitrostátní soud *možnost* v případě obětí zvláště ohrožených použít zvláštní postup, jako je řízení k předběžnému provedení

24 — Výše uvedený rozsudek Gueye se rovněž dotýká použití obou ustanovení na ohrožené oběti, avšak v kontextu násilí páchaném na ženách v prostředí rodiny, a nikoli v kontextu nezletilých, jak je tomu v projednávaném případě a ve věci Pupino.

důkazů mimo hlavní líčení“²⁵. Rozsudek dále uvádí, že tento prostředek je vhodný, pokud „tento postup odpovídá lépe situaci těchto obětí a je nutno ho použít, aby bylo zabráněno ztrátě důkazních materiálů, aby bylo opakování výsledků sníženo na minimum a aby bylo zabráněno škodlivým následkům pro uvedené oběti v důsledku jejich výpovědí při veřejném soudním jednání“.

důkazu výsledkem svědka mimo hlavní líčení pouze na omezený počet deliktů není slučitelný s rámcovým rozhodnutím.

42. Je důležité zdůraznit, že „požadavek“ zmíněný Soudním dvorem se vztahuje pouze na „možnost“, že soud použije zvláštní postup zajištění nebo předběžného provedení důkazu. Nikdy nebyla členským státům uložena povinnost zakotvit institut důkazu výsledkem svědka mimo hlavní líčení, který je stanoven v italském právním řádu. Použitím této terminologie rozsudek zdůrazňuje význam, který pro rámcové rozhodnutí má skutečnost, aby členské státy zakotvily zvláštní zacházení se zvláště ohroženými oběťmi, ať už prostřednictvím psaných pravidel nebo obecně prostřednictvím soudní praxe. V žádném okamžiku však nebylo rozhodnuto, že důkaz výsledkem svědka mimo hlavní líčení je jedinou cestou, kterou lze tohoto cíle dosáhnout.

44. Určením protiprávnosti italského režimu neprovedl Soudní dvůr široký výklad rámcového rozhodnutí, který by vyústil v rozšíření institutu důkazu výsledkem svědka mimo hlavní líčení na celou Unii. Domnívám se, že důvod, na kterém stojí rozhodnutí ve věci Pupino a který je pro něj určující, je třeba spatřovat v tom, že v rozhodnutí vnitrostátního zákonodárce je prakticky nemožné zjistit důvody omezení institutu důkazu výsledkem svědka mimo hlavní líčení pouze na případy sexuálních deliktů u nezletilých obětí. Italský právní řád nevyvolával pochybnosti proto, že by existoval, či neexistoval určitý procesní postup, nýbrž kvůli tomu, že takový postup byl stanoven v řízeních týkajících se některých deliktů, například sexuálního násilí, avšak nikoli jiných deliktů, například ublížení na zdraví. Soudní dvůr se domníval, že taková úprava bezdůvodně zbavovala významný počet zvláště ohrožených obětí procesního postupu uzpůsobeného jejich zvláštnímu postavení²⁶.

43. Výsledek, k němuž dospěl Soudní dvůr ve věci Pupino, tento závěr nezpochybňuje. Jak známo, ve výroku rozsudku se uvádí, že režim, jako je ten italský, omezením institutu

26 — Viz v tomtéž smyslu rozsudek ze dne 9. října 2008, Katz (C-404/07, Sb. rozh. s. I-7607), kde Soudní dvůr rozhodl, že rámcové rozhodnutí neukládá vnitrostátnímu soudu povinnost umožnit oběti trestného činu, aby byla vyslechnuta jako svědek v rámci takového řízení zahájeného na základě náhradní soukromé obžaloby, jako bylo řízení dotčené v původním řízení. Nicméně „v případě, že taková možnost *neexistuje*, musí být oběti umožněno, aby podala výpověď, která může být zohledněna jako důkaz“ (bod 50). Rámcové rozhodnutí tudíž nestanoví předem způsob, nýbrž existenci samotné možnosti.

25 — Kurziva doplněna autorem tohoto stanoviska.

45. Prostor pro uvážení členských států je poněkud širší, když sledují zájmy, které rovněž zasluhují ochranu, jako v případě politik směřujících k ochraně práv jiných osob než obětí. Soudní dvůr tak rozhodl ve věci Gueye, když uznal možnost omezit právo ohrožené oběti být vyslechnuta, jestliže to odůvodňují důvody obecného zájmu jako boj proti domácímu násilí²⁷.

46. Konečně je třeba zohlednit článek 24 Listiny základních práv, v jehož odstavci 1 je stanoveno, že „v záležitostech, které se jich dotýkají, se“ k názorům dětí „musí přihlížet s ohledem na jejich věk a vyspělost“. Znění tohoto ustanovení čerpá, jak uvádí vysvětlení k ustanovením Listiny, z článku 12 Úmluvy o právech dítěte²⁸, podepsané v New Yorku a ratifikované všemi členskými státy, jehož znění je prakticky stejné jako ustanovení o tomto právu v unijním předpisu²⁹. Hlavní rozdíl mezi oběma ustanoveními (který však v žádném případě nepředstavuje rozpor) se objevuje v čl. 12 odst. 2 úmluvy, který po uznání práva dítěte vyjadřovat své názory a být vyslechnuto dodává, že „za tímto

účelem se dítěti zejména poskytuje možnost, aby bylo vyslyšeno v každém soudním nebo správním řízení, které se jej dotýká, a to buď přímo, nebo prostřednictvím zástupce anebo příslušného orgánu, přičemž způsob slyšení musí být v souladu s procedurálními pravidly vnitrostátního zákonodárství“.

47. V důsledku toho má čl. 24 odst. 1 Listiny v oblasti práva na zohlednění názoru dítěte v závislosti na zvláštních okolnostech i soudní rozměr. Z jeho výkladu ve světle newyorské úmluvy vyplývá, že členské státy mají povinnost zohlednit potřeby nezletilých obětí, pokud jsou předvolány k soudu. Nicméně Listina ani úmluva nestanoví členským státům, jak mají přesně postupovat. Pokyn obsažený v uvedeném článku 24 se omezuje na to, aby ochranná opatření *existovala*, i když členské státy disponují širokým prostorem pro uvážení v dané oblasti.

48. Tento závěr potvrdil Soudní dvůr v početné judikatuře vydané do dnešního dne k článku 24 Listiny. To platí pro rozsudek ve věci Aguirre Zarraga³⁰, která se týká práva nezletilého být vyslechnut v občanskoprávním řízení ohledně práva péče o nezletilého.

27 — Rozsudek ze dne 15. září 2011, Gueye a Salmerón Sánchez (spojené věci C-483/09 a C-1/10), bod 62. Rovněž viz stanovisko generální advokátky Kokott v této věci, konkrétně bod 63, který odkazuje na „pomocnou funkci“, kterou má článek 8 rámcového rozhodnutí, „jehož předmětem nejsou paušálně veškeré myslitelné zájmy obětí“.

28 — Úmluva přijatá a otevřená k podpisu a ratifikaci dne 20. listopadu 1989 (UN Treaty Series, sv. 1577, s. 43).

29 — Vysvětlení k článku 24 zní doslova: „Tento článek je založen na Úmluvě o právech dítěte, podepsané v New Yorku dne 20. listopadu 1989 a ratifikované všemi členskými státy, zejména na člincích 3, 9, 12 a 13 uvedené úmluvy.“

30 — Rozsudek ze dne 22. prosince 2010, Aguirre Zarraga (C-491/10 PPU, Sb. rozh. s. I-14247).

Stejně jako ve věci Pupino Soudní dvůr zopakoval, že unijní právo vyžaduje, aby existovaly postupy, nikoli však jediný a specifický postup, na ochranu práv nezletilého v průběhu soudních řízení. Tímto způsobem rozsudek konstatuje, že členské státy disponují širokým prostorem pro uvážení, jehož prostřednictvím zvažují, jaká opatření jsou vhodná v každém konkrétním případě³¹. V souladu s tímto tvrzením Soudní dvůr nakonec dodává, že přes znění článku 24 Listiny „nemůže výsledek [nezletilého] představovat absolutní povinnost, ale musí být předmětem posouzení v závislosti na požadavcích spojených s nejvlastnějším zájmem dítěte v každém konkrétním případě“³².

prostor pro uvážení, kterým se má řídit nejen zákonodárce, ale také soudy.

50. Při znalosti tohoto normativního kontextu se lze nyní zabývat problémem, který je v této věci specifický. Otázka, kterou klade G. I. P., se nevztahuje k *existenci* institutu důkazu výsledkem svědka mimo hlavní líčení, neboť ten je pro případ, jako je v projednáváné věci, stanoven, nýbrž k jeho procesní úpravě, a zejména k většímu či menšímu vlivu, ať už oběti nebo soudce pověřeného předběžným vyšetřováním, v okamžiku, kdy má být proveden důkaz výsledkem svědka mimo hlavní líčení. Je jinými slovy třeba posoudit, zda se jedná o opatření, která nepřiměřeně *ztěžují* přístup oběti k důkazu výsledkem svědka mimo hlavní líčení. Je zřejmé, že může dojít k porušení rámcového rozhodnutí, když členský stát zavede natolik tíživé podmínky, které se rovnají vyloučení celého postupu výpovědi specifického pro ohrožené oběti. Je nyní třeba určit, zda sporná italská právní úprava vede k podobnému výsledku.

49. Rámcové rozhodnutí, přestože bylo přijato před vstupem Listiny v platnost, musí být vykládáno v souladu se základními právy, které Listina stanoví³³. A jak bylo právě vysvětleno, uvedené předpisy v jejich harmonickém výkladu vycházejí vždy ze stejného předpokladu: členské státy jsou povinny přijmout zvláštní opatření, která reagují na zvláštní potřeby nezletilých obětí v soudních řízeních. Žádné z analyzovaných ustanovení však neukládá konkrétní a individualizovaný postup, nýbrž ponechává členským státům široký

C – Povinnost státního zástupce navrhnout G. I. P. provedení důkazu výsledkem svědka mimo hlavní líčení

31 — Tamtéž, bod 67.

32 — Tamtéž, bod 66.

33 — Výše uvedený rozsudek Pupino, bod 59; výše uvedený rozsudek Katz, bod 48, a výše uvedený rozsudek Gueye, bod 64.

51. V souhrnu předkládající soud pochybuje o slučitelnosti italské procesní úpravy s články 2, 3 a 8 rámcového rozhodnutí, neboť

přesto, že nezletilá oběť výslovně projevila vůli provést důkaz výsledkem svědka mimo hlavní líčení, ten může být proveden jen z podnětu státního zástupce. G. I. P. nedisponuje pravomocí postupovat bez návrhu, která by mu umožnila nařídít provedení důkazu výsledkem svědka mimo hlavní líčení, ale také to nemůže přímo navrhnout oběť, která se nutně musí obrátit na státní zastupitelství, aby podalo odpovídající návrh soudu. Tento výsledek podle názoru předkládajícího soudu představuje „problém zásadní nepřiměřenosti čl. 392 odst. 1 bis a článku 398 TR“, neboť je na jedné straně státní zástupce povinen podat obžalobu (a soud mu to může dokonce nařídít), avšak nikoli navrhnout provedení důkazu výsledkem svědka mimo hlavní líčení.

52. Odpověď na tuto otázku vyžaduje podrobný výklad čl. 8 odst. 4 rámcového rozhodnutí. Toto ustanovení totiž stanoví v situacích týkajících se výpovědi nezletilých na veřejném soudním jednání, že „je-li nezbytné chránit [ohrožené] oběti, zajistí“ každý členský stát opatření směřující k tomu, aby oběť mohla svědčit „za podmínek umožňujících dosažení tohoto cíle“. Ustanovení nadto obsahuje dvě důležité upřesnění. První se týká orgánu, který má vydat relevantní rozhodnutí, a formy tohoto rozhodnutí, jelikož předpis stanoví, že k postupu má dojít „na základě

soudního rozhodnutí“³⁴. Druhé upřesnění působí jako omezení, neboť uvedený postup má být zajištěn za předpokladu, že je proveden „všemi vhodnými prostředky slučitelnými s jeho základními právními zásadami“, tedy zásadami vnitrostátního právního řádu. Rámcové rozhodnutí tedy ukládá členským státům přiznat pravomoc týkající se postupu předběžně provedené výpovědi veřejnému orgánu za předpokladu, že je „soudem“, ale také vyžaduje určité záruky ve prospěch každého právního systému. Ochrana ohrožené oběti je prioritní, ale vhodný postup k zajištění této ochrany dává vnitrostátním orgánům široký prostor pro uvážení.

53. Stejně tak rámcové rozhodnutí v bodě 9 odůvodnění uvádí, že toto rozhodnutí „členským státům neukládá povinnost zaručit obětem stejné zacházení jako stranám [účastníkům] řízení“. Toto upřesnění je v souladu s uvedeným článkem 8, neboť připomíná vykládajícímu orgánu, že postavení oběti zasluhuje zvláštní ochranu, aniž je však současně uloženo, že její postavení má být obdobou postavení státního zástupce. V takovém obžalovacím systému, jako je systém italský, by rozhodnutí o svěření obžaloby výlučně nezávislému orgánu, který je podřízen zásadě legality, ztratilo svou podstatu, kdyby prostřednictvím legislativního nástroje unijního práva bylo oběti přiznáno postavení

34 — Toto upřesnění není zanedbatelné, neboť původní portugalský návrh odkazoval obecně na „členské státy“. Jedná se tudíž o přiznání pravomoci výlučně soudům chápaným v širším smyslu.

rovnocenné s postavením státního zástupce. Rámcové rozhodnutí nepřebírá retributivní model trestního soudnictví a opak ani nevyplyvá z jeho přípravných prací: když Portugalská republika předložila Radě návrh, z něhož vzešel současný text, nijak se nezmínila o potřebě přiznat oběti funkci navrhovatele ve všech trestních řízeních existujících v členských státech³⁵. Proto když článek 8 vyžaduje, aby rozhodnutí o provedení zvláštního procesního postupu bylo přijato prostřednictvím „soudního rozhodnutí“ a vždy v rámci prostoru vymezeného základními zásadami vnitrostátního právního řádu, připomíná tím, že oběť je *předmětem* ochrany, nikoli *nositelem pravomocí* určených na její ochranu. Tyto pravomoci přísluší soudním orgánům, mezi které patří, jak je tomu v italském právním řádu, i státní zástupce³⁶.

54. Po použitelném právním rámci nyní prozkoumáme, zda ustanovení upravující institut důkazu výsledkem svědka mimo hlavní líčení nacházejí oporu v rámcovém rozhodnutí.

55. Podle článku 394 TŘ má oběť možnost se obrátit na státního zástupce a požádat, aby ten následně navrhl G. I. P. vyslovit souhlas s postupem. Rozhodnutí státního zástupce musí být v každém případě odůvodněno, takže v případě zamítnutí žádosti oběti musí být důvody pro rozhodnutí vyjádřeny. Státní zástupce také výlučně podléhá zásadě legality a má dokonce ústavou danou povinnost vykonávat trestní obžalobu³⁷. Funkcí státního zastupitelství je právě obrana legality, což je poslání, které plní zcela nezávisle a pro které je vybaven postavením, jež je dáno ústavou a chráněno zákonem³⁸. V rámci této obrany zákona státní zástupce logicky zohledňuje zvláštní postavení nejohroženějších obětí. Jako nezávislý soudní orgán podléhající zásadě legality je státní zástupce povinen chránit nejlepší zájem nezletilého. Z tohoto hlediska se jedná o orgán, který v postavení garanta

35 — Viz body 8, 9 a 10 odůvodnění původního portugalského návrhu, které otevřeně vyjadřují, že předmětem návrhu je sblížit zákonodárství v trestní oblasti, aby *bylo komplexním způsobem vyhověno potřebám obětí*. Nikdy nebyla navržena změna postavení oběti v trestním procesu každého členského státu. Je pravda, že probíhá intenzivní diskuse ohledně vhodného místa, které přísluší zaujmout oběti v tomto typu řízení (viz, pro tyto účely, Ashworth, A., „Victims' rights, defendants' rights and criminal procedure“, v Crawford, A., a Goodey, J. (uspoř.), *Integrating a victim perspective within criminal justice: international debates*, vyd. Aldershot, Ashgate-Dartmouth, 2000), avšak z rámcového rozhodnutí nevyplyvá, že by usilovalo o to vložit se do této záležitosti ve prospěch toho či onoho názoru.

36 — Viz články 50 až 54 quater TŘ.

37 — Viz článek 112 italské ústavy.

38 — Viz poznámka 36 v tomto stanovisku. K tomu Zanon, N., *Pubblico Ministero e Costituzione*, vyd. Cedam, Padova, 1996.

legality chrání nezletilou oběť během trestního řízení³⁹.

důkaz výsledkem svědka mimo hlavní líčení, a za předpokladu odůvodnění rozhodnutí o této záležitosti, dosáhla rovnováhy, která v zásadě chrání cíle a pravidla stanovená rámcovým rozhodnutím.

56. Skutečnost, že žádost nezletilé oběti, která navrhuje provedení důkazu výsledkem svědka mimo hlavní líčení, může být předložena jen státnímu zástupci, výše uvedené potvrzuje. Vzhledem k tomu, že italský právní řád svěřuje státnímu zastupitelství poslání zastupovat nejlepší zájem nezletilého, rozhodne ve jménu tohoto zájmu o tom, zda je vhodné formálně navrhnout provedení důkazu výsledkem svědka mimo hlavní líčení. V tomto smyslu rozhodnutí státního zástupce představuje „soudní rozhodnutí“, o němž se zmiňuje čl. 8 odst. 4 rámcového rozhodnutí, což je pojem, který musí být vykládán, jak už bylo uvedeno výše, v širokém smyslu a s ohledem na zásady, z nichž vychází každý vnitrostátní právní řád⁴⁰. Italský právní řád tak svěřil státnímu zástupci vedle dalších úkolů funkci garanta oběti pro situace výpovědi při veřejném soudním jednání. Vnitrostátní právní úprava tím, že tak učinila ve prospěch státního zastupitelství, nezávislého orgánu vázaného pouze zákonem, při respektování práva oběti být vyslechnuta k tomu, zda je vhodné provést

57. Výše uvedené je dále posíleno, jestliže vezmeme v úvahu zvláštnosti italského modelu trestního řízení, které musíme zohlednit na základě již tolikrát uvedeného čl. 8 odst. 4. Z požadavku, aby oběti mohly svědčit prostřednictvím zvláštních procesních postupů, avšak za předpokladu, že jsou slučitelné „s[e] základními [vnitrostátními] právními zásadami“, vyplývá význam, jaký mají základní práva, ale také každá vnitrostátní procesněprávní tradice, zejména trestněprocesní tradice. Toto omezení se nyní v obecné rovině a pro veškerý prostor svobody, bezpečnosti a práva odráží v čl. 67 odst. 1 SFEU, podle něhož Unie tvoří uvedený prostor „při respektování základních práv a různých právních systémů a tradic členských států“. Rámcové rozhodnutí, přijaté v souladu s právními základy uvedené politiky, provádí tento pokyn a přizpůsobuje se zvláštnostem každého právního řádu.

39 — Viz Spangher, G., *Trattato di procedura penale*, díl 3, *Indagini preliminari e udienza preliminare*, vyd. Utet, Turín, 2009, s. 608 a 609, a Bresciani, L., „Persona offesa dal reato“, v *Digesto penale*, IX, vyd. Utet, Turín, 1995, s. 527. Tato úloha zřejmě není v Itálii nesporná a existují názory, které ji označují za „soudní paternalismus“, ale tato výška odkazuje na obecné omezení, které působí vůči všem obětem, a nikoli zvláště k nezletilým obětem, jak je tomu v projednávané věci. K této diskusi viz Errico, Rilettura G., „Rilettura dell'incidente probatorio per l'attuazione di un processo giusto“, v Cerquetti, G. a Florio, F. *Dal principio dal giusto processo alla celebrazione di un processo giusto*, Padova, 2002.

40 — Všimněme si, že ústavou dané postavení státního zástupce se nachází v části II oddílu IV italské ústavy, který se týká „Soudnictví“. Viz konkrétně články 107 a 112, které jasné zahrnují státní zastupitelství do sféry soudnictví v širším smyslu.

58. V případě Itálie je třeba připomenout, že institut důkazu výsledkem svědka mimo hlavní líčení představuje výjimku z obžalovací zásady a jako takovému mu byla vyhrazena zvláštní úprava v článku 111 ústavy⁴¹. Možnost zajistit nebo předběžně provést důkaz v trestním řízení je opatřením stanoveným ve většině vnitrostátních právních řádů, ale její praktické uplatnění bývá doprovázeno mnoha zárukami směřujícími k ochraně práv obviněného. Toto napětí, z něhož vychází model trestního soudnictví, který unijní právo nezpochybňuje, usiluje o dosažení rovnováhy mezi účinností při hledání materiální pravdy, ochranou nejlepšího zájmu ohrožené oběti a základními právy obviněného. Všechny tyto faktory byly zohledněny v italském právním řádu při úpravě institutu důkazu výsledkem svědka mimo hlavní líčení, a proto se domnívám, že uvedená ustanovení nejsou v rozporu se zněním ani s cíli článků 2, 3 a 8 rámcového rozhodnutí.

59. Je v neposlední řadě vhodné uvést argument použitý Komisí, podle něhož by došlo k porušení rámcového rozhodnutí, jestliže si je G. I. P. jist, že proběhne hlavní líčení. Názor obhajovaný Komisí směřuje dva scénáře. První nastává po zahájení hlavního líčení, kdy by podle mínění Komise byla nezletilá oběť vystavena škodlivým důsledkům neslučitelným s rámcovým rozhodnutím. Druhý scénář se objevuje před zahájením hlavního líčení za

předpokladu, že si je G. I. P. jist, že k němu dojde.

60. V první situaci se Komise mylí, když bez dalšího tvrdí, že hlavní líčení vyvolá škodlivé účinky pro nezletilou oběť, neboť italský právní řád, jak vysvětlila vláda Italské republiky ve svém písemném vyjádření, stanoví zvláštní opatření na ochranu ohrožených obětí během této fáze řízení. Nelze kategoricky tvrdit, že výpověď nezletilé oběti během ústní fáze představuje porušení rámcového rozhodnutí. Navíc se projednávaná věc netýká postavení oběti během hlavního líčení, nýbrž během fáze předcházející zahájení hlavního líčení. Proto je třeba tuto část argumentace Komise odmítnout.

61. Druhá situace popsaná Komisí však naproti tomu zasluhuje větší pozornost. Za okolností, jaké nastaly v projednávaném případě, a v kontextu fáze předcházející hlavnímu líčení může dojít k tomu, že se rozhodnutí, kterým státní zástupce odmítne navrhnout provedení důkazu výsledkem svědka mimo hlavní líčení, dostane do rozporu s rozhodnutím zahájit kontradiktorní fázi nebo s rozhodnutím, k němuž je příslušný soud a které naznačuje, jak bude řízení pokračovat. V tomto kontextu by zamítnutí žádosti o provedení důkazu výsledkem svědka mimo hlavní líčení mohlo vyústit v porušení rámcového rozhodnutí. Je tudíž třeba důkladně posoudit, zda během fáze předcházející hlavnímu líčení

41 — Viz odkazy uvedené v poznámce 10 tohoto stanoviska.

italského trestního řízení nastávají okolnosti tohoto druhu.

dospět do fáze rozhodování soudu⁴⁶. Proto v situaci, kdy je státní zástupce povinen podat obžalobu, a pro případ, že Giudice dell'udienza preliminare nařídí zahájit hlavní líčení, je předvídatelné, a dokonce logické, aby státní zástupce vyhověl žádosti nezletilé oběti a navrhl provedení důkazu výsledkem svědka mimo hlavní líčení.

62. V italském právním řádu nevede výkon trestní obžaloby automaticky k zahájení hlavního líčení. K takovému výsledku dojde, pouze pokud Giudice dell'udienza preliminare, což je monokratický orgán odlišný od Giudice per le indagini preliminari⁴², vyslechne účastníky při veřejném soudním jednání, kvalifikuje vznesená obvinění a prohlásí hlavní líčení za zahájené⁴³. Mezi okamžikem výkonu trestní obžaloby a zahájením hlavního líčení tudíž proběhne určitý časový úsek, v němž je ještě možné navrhnout provedení důkazu výsledkem svědka mimo hlavní líčení⁴⁴. Nastane-li situace, kdy G. I. P. uloží státnímu zástupci podat obžalobu, řízení začne konáním předběžného projednání, které vyústí v rozhodnutí ohledně zahájení fáze hlavního líčení⁴⁵. V tomto časovém úseku se zvyšuje pravděpodobnost, že nakonec proběhne hlavní líčení. Navíc, kdyby existovaly pochybnosti ohledně přesvědčivosti zjištěných skutkových okolností, které jsou základem obžaloby, bude vhodným fórem pro objasnění veškerých pochybností fáze hlavního líčení. K tomu je zde třeba připomenout judikaturu Evropského soudu pro lidská práva týkající se pozitivních povinností státu, zejména státního zástupce, když existují ohrožené oběti a pochybnosti ohledně skutkových okolností vedou k zastavení vyšetřování, které by správně mělo

63. Komise má podle všeho na mysli tento výsledek, když tvrdí, že by italská právní úprava byla neslučitelná s rámcovým rozhodnutím v případech, že si je G. I. P. jist, že proběhne hlavní líčení. Nicméně G. I. P. ani státní zástupce nemohou mít absolutní jistotu v tomto ohledu, neboť rozhodnout o tom přísluší výlučně Giudice dell'udienza preliminare. Je však zřejmé, že státní zástupce bude jako garant legality a obhájce nejlepšího zájmu nezletilého ve většině případů přinucen navrhnout provedení důkazu výsledkem svědka mimo hlavní líčení poté, co bude nucen podat obžalobu.

42 — Viz čl. 34 odst. 2 bis TR.

43 — Viz články 418 až 426 TR.

44 — Corte costituzionale rozhodl totiž nálezem č. 77 ze dne 10. března 1994 o protiústavnosti ustanovení, které bránilo provedení důkazu výsledkem svědka mimo hlavní líčení ve fázi předběžného projednání.

45 — Články 415 a 416 TR.

46 — Pokud jde konkrétně o případ nezletilých obětí a povinnost pokračovat ve vyšetřování až do řízení před soudem, viz rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 4. března 2004, M. C. proti Bulharsku, č. 39272/98, body 148 a násl. K tomu podrobně viz Fayolle, L., *Naissance et influence de la notion...*, op. cit., s. 315 a násl.

64. Jak jsem však uvedl v bodě 53 stanoviska, za okolností tohoto případu není nezbytné se zabývat dopadem rámcového rozhodnutí na následující fáze řízení, které nespádají do působnosti G.I.P. Domnívám se tudíž i přesto, že by situace, na kterou Komise odkazuje, mohla oprávněně vzbuzovat pochybnosti ohledně slučitelnosti sporné právní úpravy s rámcovým rozhodnutím, že má Soudní dvůr poskytnout odpověď na otázku specificky vzniklou v tomto řízení, která se dotýká výlučně fáze předběžného vyšetřování.

jako je režim zavedený článkem 394 TŘ, který nestanoví možnost nezletilé oběti podat opravný prostředek k G. I. P. proti rozhodnutí, kterým státní zástupce zamítl její žádost o výslech prostřednictvím důkazu výslechem svědka mimo hlavní líčení. Jak bude dále vysvětleno, odpověď na tuto otázku vyplývá nepřímě z odpovědi, kterou navrhuji dát na první předběžnou otázku.

65. Proto v důsledku výše vyložených argumentů navrhuji Soudnímu dvoru, aby na první otázku odpověděl, že články 2, 3 a 8 rámcového rozhodnutí je třeba vykládat v tom smyslu, že nebrání takovému vnitrostátnímu režimu, jako je režim stanovený článkem 394 TŘ, který neukládá státnímu zástupci povinnost navrhnout výslech a přijetí svědectví nezletilé oběti prostřednictvím provedení důkazu výslechem svědka mimo hlavní líčení během fáze předběžného vyšetřování, když o to oběť výslovně požádala.

VI – Druhá předběžná otázka

66. Předkládající soud se dále táže Soudního dvora, zda výše uvedené články 2, 3 a 8 rámcového rozhodnutí brání takovému režimu,

67. Jak bylo totiž dříve vysvětleno, italský režim přiznává významnou úlohu státnímu zástupci, pokud jde o návrh na provedení důkazu výslechem svědka mimo hlavní líčení. Na rozdíl od obviněného, který rovněž disponuje oprávněním navrhnout tento úkon, může nezletilá oběť požádat státní zastupitelství, aby navrhlo G. I. P. uskutečnění tohoto postupu. Již bylo uvedeno, že státní zástupce zajišťuje určitý druh ochrany oběti při rozhodování o vhodnosti tohoto návrhu. Tyto pravomoci jsou nezbytně diskreční, neboť každá věc vyžaduje podrobnou analýzu, zejména pokud se objevují zájmy a hodnoty zvláštního významu, což nastává vždy, když je oběť nezletilá. V těchto situacích může být funkce státního zástupce ještě důležitější, neboť nezletilá oběť obvykle jedná prostřednictvím zákonného

zástupce, jako je tomu i v projednávaném případě. Za takových okolností je státní zástupce garantem oprávněných žádostí nezletilé oběti a umožňuje jejich realizaci a současně přezkoumává každou žádost, aby vyloučil nebezpečí zneužití řízení k dosažení cílů, které s tímto řízením nesouvisejí⁴⁷.

neznamená, že oběť ztrácí veškerou možnost, aby její žádosti bylo vyhověno.

68. Za těchto okolností se zdá být rozumné, že italský zákonodárce ukládá státnímu zástupci, přestože proti jeho rozhodnutí o žádosti o provedení důkazu výsledkem svědka mimo hlavní líčení není opravný prostředek, povinnost odůvodnění. Toto ustanovení zavádí do řízení transparentnost, je v souladu s právy obviněného, ale také zaručuje právo oběti být informována o všech úkonech, které se jí týkají. Navíc skutečnost, že oběť může být vyslechnuta ze strany G. I. P. v případě, že je požadováno odložení věci, oběti zaručuje možnost reagovat na argumenty státního zástupce. V důsledku toho má G. I. P. možnost, jak bylo vysvětleno výše, nařídít státnímu zástupci podání obžaloby, a v souvislosti s tím se znovu objevuje oprávnění navrhoprovádění důkazu výsledkem svědka mimo hlavní líčení. Neexistence opravného prostředku proti rozhodnutí státního zástupce tudíž

69. Navíc kdyby rámcové rozhodnutí vyžadovalo opravný prostředek proti rozhodnutím státního zástupce, systém a rovnováha zavedené italským zákonodárcem by byly vážně narušeny. Výše bylo popsáno, že institut důkazu výsledkem svědka mimo hlavní líčení spočívá hlavně na státním zástupci, když je oběť nezletilá, přičemž tomuto „soudnímu orgánu“ ve smyslu čl. 8 odst. 4 rámcového rozhodnutí přísluší rozhodnout, zda je vhodné G. I. P. navrhnout daný úkon. Kdyby oběť disponovala právem opravného prostředku proti tomuto rozhodnutí k G. I. P., došlo by k podkopání systému, neboť by rozhodnutí v poslední instanci nepříslušelo státnímu zástupci, nýbrž soudu.

70. Proto se zřetelem k vyloženým argumentům navrhuji Soudnímu dvoru, aby na druhou předběžnou otázku odpověděl, že články 2, 3 a 8 rámcového rozhodnutí 2001/220 je třeba vykládat v tomto smyslu, že nebrání takovému vnitrostátnímu režimu, jako je režim zavedený článkem 394 TŘ, který nestanoví možnost samotné nezletilé oběti (poškozené osoby) podat během fáze předběžného vyšetřování opravný prostředek k soudu proti rozhodnutí státního zástupce nevyhovět její žádosti, aby navrhl G. I. P. provedení důkazu výsledkem svědka mimo hlavní líčení.

47 — Viz Spencer, J., „The victim and the prosecutor“, v Bottoms, A., a Roberts, J. V. (eds.), *Hearing the Victim. Adversarial justice, crime victims and the State*, vyd. Willan, Devon-Portland, 2010, s. 141 až 144.

VII – Závěry

71. S ohledem na výše uvedené úvahy navrhuji Soudnímu dvoru, aby na předběžné otázky položené Giudice per le indagini preliminari ve Florencii odpověděl následovně:

- „1) Články 2, 3 a 8 rámcového rozhodnutí 2001/220/SVV o postavení obětí v trestním řízení je třeba vykládat v tom smyslu, že nebrání takovému vnitrostátnímu režimu, jako je režim stanovený v článku 394 TŘ, který neukládá státnímu zástupci povinnost navrhnout výslech a přijetí výpovědi nezletilé oběti prostřednictvím provedení důkazu výslechem svědka mimo hlavní líčení během fáze předběžného vyšetřování, když o to oběť výslovně požádala.

- 2) Články 2, 3 a 8 rámcového rozhodnutí 2001/220 je třeba vykládat v tomto smyslu, že nebrání takovému vnitrostátnímu režimu, jako je režim zavedený článkem 394 TŘ, který nestanoví možnost samotné nezletilé oběti (poškozené osoby) podat během fáze předběžného vyšetřování opravný prostředek k soudu proti rozhodnutí státního zástupce nevyhovět její žádosti, aby navrhl Giudice delle Indagini Preliminari provedení důkazu výslechem svědka mimo hlavní líčení.“